

Összegző tanulmány
a TÁMOP 6.1.2/11/2-2012-0002 kódszámú
„A fizikai aktivitás és a sport magyarországi dimenzióinak
feltárása”

c. projekt keretében végzett kutatás eredményeiről

"Innovatív és kreatív kommunikációs, média- és marketing
tartalmak az egészségfejlesztést szolgáló fizikai aktivitás
fokozásának szolgálatában" című felhívásához készült
tanulmány

Sporttal kapcsolatos kommunikáció a
fogyatékossgal élők felé

Készítette:
Right Communication Kft.

Magyar Sportmenedzsment
Társaság

Magyar Sporttudományi
Társaság

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

"A mozgássérült sport ugyanakkora élményt ad a sportolónak, úgy mint ép kéz-láb társainak, maga a sport a lényeg. Ugyanúgy megvannak a technikai elemei, illetve fizikális kondíció kérdése is." Navratyil Sándor, paralimpikon, sportoló, Budapest

„Több, mint sport” – A FODISZ mottója

Az Európai Fogyatékossgügyi Stratégia (2010-2020) keretként szolgál a fogyatékossggal élők helyzetének megoldására irányuló európai szintű fellépés és nemzeti intézkedés számára. Átfogó célja az, hogy erősítse a fogyatékossggal élők pozícióját, hogy teljes mértékben élhessenek jogaikkal valamint teljes körűen részt vehessenek a társadalomban.

A stratégia az akadályok megszüntetését középpontba helyezve a nyolc fő fellépési terület (akadálymentesítés, részvétel, egyenlőség, foglalkoztatás, oktatás, szociális védelem, egészség, külső fellépés) között az egészség területét is kijelöli, melyhez a sport, a sportolási lehetőségek szervesen kapcsolódnak.¹

1. A fogyatékossggal élők csoportjai

A fogyatékossggal élők létszáma 2011-ben 456 638 fő volt, arányuk a népességen belül 4,6 százalékot tett ki. Közülük többen egynél több fogyatékossgot is jeleztek, összesen 561 247-et.² Tanulmányunkban először bemutatjuk a hazai fogyatékossggal élőkre vonatkozó statisztikákat (a 2011-es népszámlálás adatait összegezve)³ a fogyatékossg típusa alapján nem, kor, iskolai végzettség, településtípus, régió és akadályoztatás típus szerinti bontásban.

Az összesítő adatokat nemek szerint az 1. sz. táblázat tartalmazza.

A fogyatékossggal élők fogyatékossgtípus szerinti kategóriáit régió, településnagyság és településtípus alapján az 1. sz. melléklet mutatja be.

A fogyatékossggal élő személyek akadályoztatás típus (pl. önellátás, közlekedés, kommunikáció, közösségi élet stb.) és nem szerinti kategóriáit a 2. sz. melléklet, a fogyatékossg

¹ http://ec.europa.eu/justice/discrimination/disabilities/disability-strategy/index_en.htm 2014. 03.19.

² http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_teruleti_00, 2014. 04.10.

³ http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_teruleti_00, 2.1.8.1-2.1.8.3. fejezetek, 2014. 04.10.

típusokat legmagasabb iskolai végzettség és nem alapján a 3. sz. melléklet, korcsoport és nem szerinti megoszlásban pedig a 4. sz. melléklet tartalmazza.

Ezen adatok ismerete a célcsoportok kiválasztásához és a kommunikációs források, valamint az üzenettípusok megválasztásához elengedhetetlen.

A fogyatékossgal típusa alapvetően meghatározza a sportolási lehetőségek közötti választást, emiatt a leglényegesebb tényező e szempontból.

1. sz. táblázat Fogyatékossgal típusa nemek szerinti megoszlásban 2011 (Forrás KSH)

Fogyatékossgal típusa	férfi	nő	összesen	a népesség százalékában
Mozgássérült	105 577	126 629	232 206	2,34
Gyengénlátó, aliglátó	28 691	44 739	73 430	0,74
Vak	4 264	4 790	9 054	0,09
Nagyothalló	28 613	34 401	63 014	0,63
Siket	4 201	4 370	8 571	0,09
Siketvak (látás- és hallássérült)	1 514	1 748	3 262	0,03
Súlyos belszervi fogyatékos	22 880	23 768	46 648	0,47
Mentálisan sérült (pszichés sérült)	20 733	25 532	46 265	0,47
Értelmi fogyatékos	23 857	18 922	42 779	0,43
Autista	3 992	1 128	5 120	0,05
Beszédhibás	9 249	5 279	14 528	0,15
Beszéd fogyatékos	6 516	4 397	10 913	0,11
Egyéb	1 148	1 129	2 277	0,02
Ismeretlen	1 594	1 586	3 180	0,03
Összesen	262 829	298 418	561 247*	
Fogyatékossgal élők	214 765	241 873	456 638	4,60

*Egy személy több fogyatékossgalot is megjelölhetett, ezért a fogyatékossgal élők száma eltér az összes megjelölt fogyatékossgaltól.

2. Általános és fogyatékossgal típus specifikus sportolási jellemzők

A sportolás jelentős szerepet játszik a fogyatékossgal élők életminőségének javításában, a rendszeres sportolás az egészségmegőrző hatás mellett számos olyan jellemzővel bír, mely az életminőséget fejleszti (pl. társas kapcsolatok, közösségi élmény, aktív pihenés és szórakozás, személyes fejlődés, önismeret, az önértékelés és önbizalom javulása, a küzdéssel és a győzelemmel járó hangulatjavulás).⁴

„E sportolók szótárából szinte kitörlődik a „lehetetlen” kifejezés: ismertek féllábú magasugró, és sí lesikló bajnokok, vak céllövők - akik hangvisszajelzés alapján kontrollálják a célzásuk pontosságát - és végtaghiányos úszók vagy hegymászók.”⁵

A munka és foglalkoztatás hiányában a sport sokszor az egyetlen, szabadidőt kitöltő értelmes tevékenység. A fogyatékossgal helyett a képességek hangsúlyozása segítheti az integrációt, a normalizációt és az elfogadást.⁶

Magyar et. al (2011) szerint a fogyatékossgal élő személyek sportolása nemcsak a versenyen, hanem az arra való felkészülés időszakában is kifejti többrétű jótékony hatását. Megelőzheti deviáns magatartásformák kialakulását, célt és értelmet adva a sportolók hétköznapijainak. Ismerkedési lehetőséget nyújt más sportolókkal és nem fogyatékos társakkal, segítheti a társadalomba való beilleszkedést. A mozgással jelentősen javíthatók a fogyatékossgal élők életkilátásai, hiszen számos terápiás képességfejlesztés alapja az egyes finommozgások megfelelő szintre hozása, koordináltsága.⁷

A projekthez kapcsolódó primer kutatás eredményei szerint⁸ a megkérdezett fogyatékossgal élők 48,6 százaléka sportol, a férfiak többen és rendszeresebben, mint a nők, a budapestiek szignifikánsan nagyobb arányban (70%), mint a kisebb településeken élők. Akik sportolnak,

⁴ Magyar A, Tóthné Aszalai, A., Máthéné Homoki, T. Hatékony együttműködés kialakítása ép és fogyatékos emberek között a sport, szabadidő és kultúra területén SZTE Gyógypedagógus-képző Intézet, 2011

⁵ Magyar A, Tóthné Aszalai, A., Máthéné Homoki, T. Hatékony együttműködés kialakítása ép és fogyatékos emberek között a sport, szabadidő és kultúra területén SZTE Gyógypedagógus-képző Intézet, 2011, 51. old.

⁶ http://www.parasportpress.eu/index.php?cikk=36_605_1 2014.05.02.

⁷ Magyar A, Tóthné Aszalai, A., Máthéné Homoki, T. Hatékony együttműködés kialakítása ép és fogyatékos emberek között a sport, szabadidő és kultúra területén SZTE Gyógypedagógus-képző Intézet, 2011 46. old.

⁸ Kutatópont Kft 2014.: Sport és sport általi befogadás, primer kérdőíves vizsgálat

azoknak több mint 50 százaléka ezt rendszeresen teszi (hetente 1-5 alkalommal). A még nem sportoló mozgáskorlátozottak, hallás- illetve látássérültek egyharmada szeretne sportolni, a nem sportolók 15,4 százaléka képesnek tartja magát arra, hogy sportoljon. Vagyis a célcsoportban több olyan lehetőség is rejlik, melyet megfelelő programokkal, rendezvényekkel, eseményekkel valamint célzott információközléssel és kommunikációval ki lehet aknázni.

A mozgással kapcsolatos legfőbb *motivációk* az épekhez hasonlóan az egészség (85%), a kikapcsolódás (83%), a fizikai teljesítőképesség növelése (71%), a szórakozás (67%), a fittség fejlesztése (63%) és a barátokkal való együttlét (60%).

A motivációk között a fogyatékosok esetében ép társaikhoz képest szignifikánsan gyakrabban szerepelnek az alábbiak, melyeket a kommunikációs üzenetekben szintén célszerű szerepeltetni: versengés (34 vs. 19%), képességfejlesztés (59 vs. 48%), társadalmi beilleszkedés (22 vs. 12%), ismerkedés (39 vs. 26%) és más kultúrák megismerése (19 vs. 13%).

Az *integrált sportolási* lehetőségek szükségességét jelzi, hogy a fogyatékossgal élők 74 százaléka szívesen sportolna együtt ép társaival.

A sportolás leggyakoribb *helyszínei*: otthon (62,6%), szabadban (63%), sportpályán, illetve uszodában (22%). Ezek a helyszínek a leginkább alkalmasak az információközlésre, az információk biztosítása a megkérdezettek 87 százaléka szerint könnyebbé tehetné a sportolást a fogyatékossgal élők számára.

A *nemzetközi kutatások* is alátámasztják, hogy a fogyatékossgal élők sportolása gyakran korlátokba ütközik. Az angol Fogyatékkal Élők Sportszövetségének (EFDS) 2013-as kutatási eredményei szerint a megkérdezett fogyatékossgal élők 70 százaléka szívesen sportolna többet, 60 százalékuk szerint ezt a lehetőségek hiánya vagy az ezekről szóló információk hiánya akadályozza.⁹

⁹ <http://www.insidethegames.biz/paralympics/summer-paralympics/2012/1015930-disabled-sport-still-facing-barriers-year-after-london-2012-success> 2014.05.02.

A fogyatékossgal élők szabadidő- és versenysportjával kapcsolatban a fogyatékossga típusa szerint *differenciált körülményeket* szükséges biztosítani. Az alábbiakban bemutatjuk az egyes fogyatékossga típusokhoz kapcsolódó kedvelt sportágakat.^{10, 11}

- Az *értelmi fogyatékos személyek* által leginkább előnyben részesített mozgásformák, sportágak a következők: gimnasztika, tánc, torna, ugróasztalon ugrálás, úszás, sportjátékok, lovaglás, korcsolyázás, sielés, sífutás, judo, erőnléti edzés. A leggyakrabban alkalmazott sportág az úszás. Az edzés alkalmas az értelmi fogyatékos személyek aktivációs és teljesítménynívójának kedvező befolyásolására. Ez az egyén fizikai-pszichikai teljesítőképességének, teljesítményeinek változásában mutatkozhat meg.
- *Mozgáskorlátozott személyek* esetében a sportág kiválasztása, az esetleges segédeszköz-igény egyéni elbírálást igényel. A szabályok egyeznek az ép versenyzőkre érvényesekkel, az esetleges módosítások a mozgáskorlátozottságból eredő hátrányok kiküszöbölését célozzák. A leginkább preferált sportágak: úszás, asztalitenisz, ülő röplabda, kerekes székes vívás, erőemelés, sportlövészet, atlétika, íjászat, kerekes-székes kosárlabda, kerekes-székes tenisz, boccia (labdák célba gurítása, ez a sportág súlyos mozgáskárosodottak számára is alkalmas).
- A *látássérültek* által kedvelt sportágak: a sakk (a fekete bábuk szöggel megjelölve kitapinthatók), a teke, a turisztika, az úszás, a csörgőlabda (nagyon közkedvelt, a nézők számára is izgalmas), az atlétika, a futás (hanggal irányított, vezérfutós rajtolás).
- A *hallássérültek* legkedveltebb sportágai az asztalitenisz, az úszás, a vízilabda, a kézilabda, a labdarúgás és a turisztika. A versenybesorolásoknál az 55 dB-nél súlyosabb halláskárosodást veszik figyelembe.

¹⁰ Magyar A, Tóthné Aszalai, A., Máthéné Homoki, T. Hatékony együttműködés kialakítása ép és fogyatékos emberek között a sport, szabadidő és kultúra területén SZTE Gyógypedagógus-képző Intézet, 2011

¹¹ Nádori László (1993): Értelmi fogyatékosok testnevelését és sportját vizsgáló kutatások. In: Életminőség-fejlesztő speciális mozgalmak a fogyatékossgaügyben. SZMA. 9. Budapest.

3. Potenciális együttműködő partnerek a kommunikációban: fogyatékosügyi szervezetek, sportszövetségek, mozgalmak, egészségügyi szervezetek, specifikus hírportálok

Az egészségtudatos életmód, a jövőorientált életvezetés e célcsoport tekintetében speciális módon kapcsolódik a sporthoz. Mivel kevésbé egyértelműek azok a lehetőségek, melyek az egészséges emberek számára a mindennapokban jelen vannak, a kommunikáció fontossága még inkább kiemelendő. Ebben a tekintetben az együttműködés a fogyatékosügyi szervezetekkel és a sportszövetségekkel elengedhetetlen, hiszen ők ismerik tagjaik igényeit, szükségleteit behatóbban. E szervezetek alkalmasak a célcsoport felé végzett kommunikáció hatásainak növelésére, szakértői bázisként a tervezés és megvalósítás folyamatában való részvételre, emellett a célzott kommunikáció leginkább rajtuk keresztül valósítható meg.

A jelenleg Magyarországon működő főbb *fogyatékosügyi szervezetek* a következők:

- Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége <http://www.mvgyosz.hu>
- Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége <http://www.sinosz.hu>
- Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége <http://www.meoszinfor.hu>
- Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége <http://www.efoesz.hu>
- Autisták Országos Szövetsége <http://www.esoember.hu>
- Magyar Szervátültetettek Szövetsége <http://www.trapilap.hu>
- Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft. <http://www.fszk.hu>

Az alábbiakban röviden bemutatjuk a hazánkban jelenleg a *fogyatékos sport területén működő főbb sportszövetségeket, klubokat*.

- Fogyatékkal Élők Sportszervezeteinek Magyarországi Szövetsége, Fogyatékkal Élők Magyarországi Sportszövetsége <http://www.fmsz.hu>

Az elmúlt időszakban a fogyatékosok sportját döntően befolyásoló strukturális átalakulás ment végbe. 2012 márciusában fúzióra lépett a Magyar Paraszport Szövetség (MPSZ) -

korábban Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége (MÉS) - és a Magyar Látássérültek és Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége (MLMS), azóta Fogyatékkal Élők Sportszervezeteinek Magyarországi Szövetsége (FMSZ) néven képviseli tovább a 2 szövetséget. Az érintett sportszervezetek egyesülése a közös működésből adódó költségtakarékosabb gazdálkodás, valamint az események összehangolásának céljából történt, mely kiváló lehetőséget ad az eredményesebb versenysport működtetésre és érdekérvényesítésre, aminek előnye várhatóan rövid időn belül mutatkozni fog a fogyatékosokkal élők versenysportjának minden területén. A szövetségnek jelenleg 107 tagszervezete van.¹²

Facebook oldala is aktív: <https://www.facebook.com/fogyatekkalelok.sportszovetsege>

- Fogyatékosok Országos Diák és Szabadidősport Szövetsége <http://www.fodisz.hu>
20 megyei szövetség kezdeményezésére közhasznú szervezetként 2008. március 8-án alakult meg azzal a szándékkal, hogy hozzájáruljon a kistérségek, a megyék, a régiók és települések fogyatékos diák- és szabadidősport struktúrájának összefogásához, fejlesztéséhez. Évenként több mint félezer sportrendezvényen, több ezer diáknak és felnőttnek biztosít lehetőséget sportra, turisztikára, a szabadidő hasznos eltöltésére, egy új életmód-szemlélet megismerésére.

Jelenleg 15000 ember regisztrált a FODISZ rendszerében, ebből 8000 diák sportoló (ez 10 százaléka a hazánkban élő fogyatékosokkal élő diákoknak). Kb. 80-300 fő jelenik meg egy-egy rendezvényükön.

Facebook oldaluk aktív: <https://www.facebook.com/fodisz?fref=ts>

- Fogyatékkal Élők Budapesti Sportszövetsége <http://www.febsz.hu>
A sportszövetség jelenleg 38 tageszervezettel rendelkezik. Évente 35-40 versenyeseményt szervez, ezen belül nemzetközi versenyeket, hazai bajnokságokat, és kiemelten a szabadidő és diákport területén versenyeket. Részt vesz nagyobb eseményeken, mint

¹² <http://www.fmsz.hu/szovetseg/tagszervezetek> 2014. 05.03.

például az EU-s sportnapon. Ifjúsági és felnőtt korosztály részére szervez sportprogramokat a következő területeken: csörgőlabda, asztalitenisz, vak asztalitenisz, úszás, atlétika, foci, falmászás, kerekesszékes tenisz, kerekesszékes kosár, kerékpár, kerekesszékes tánc, kerekesszékes akadályversenyek, csapat labdajátékok, sorversenyek stb. A Sportszövetség a FODISZ alá tartozik, az egyik legaktívabb és legönállóbb tagszervezet.

- MOB Fogyatékkal élők sportjának tagozata <http://www.mob.hu/fogyatekkal-elok-sportja>
A köztestületek megszűnésével a MOB tagozataként jelenik meg a korábban FONESZ néven (Fogyatékosok Nemzetközi Sportszövetsége) működő Szövetség. A MOB deklarált céljaként jelenik meg a versenysport, a szabadidősport, a fogyatékgügyi sport, és a diáksport fejlesztésének ösztönzése.

A MOB Sporttörvényt tekintve a következők vonatkoznak a fogyatékosok sportjára¹³:

(2) A fogyatékosok sportszövetségei alapvetően a fogyatékosági ágak szerint sérülés-specifikusan szerveződő, a fogyatékosok verseny- és szabadidősportját szolgáló, sporttevékenységre létrehozott országos sportszövetségek.

(3) A fogyatékosok országos sportszövetségeit megilletik és terhelik a szakszövetségekre e törvényben és más jogszabályokban meghatározott jogok és kötelezettségek.

4) A MOB feladatai a fogyatékosok sportja területén - az (5) bekezdésben foglaltakra is figyelemmel - elsősorban:

j) az érintett sportszövetségekkel együttműködve elősegíti és koordinálja a magyar sportolók speciális világjátékokon való részvételét,

k) támogatja a nem paralimpiai versenyekhez illeszkedő, nemzetközi versenyrendszerrel rendelkező, fogyatékos sportszövetségek hazai sportrendezvényeit,

l) részt vesz a fogyatékosok nemzetközi sportszervezeteinek tevékenységében,

m) közös és integrált sportrendezvényeket, verseny- és szabadidősport programokat

¹³ <http://mksz.sport.hu/mksz-mukodes/mksz-dokumentumok/202-mob-sporttorveny/a-szabadid%C5%91sport-szovetsenek-es> 2014. 03.21.

szervez a különböző fogyatékoságú, valamint nem sérült emberek számára, fejleszti a fogyatékosok sportjának egyes területeit,

n) a fogyatékosok diák- és szabadidősportja területén népszerűsíti a fogyatékosok sportját, aminek keretén belül a fogyatékosok diák- és szabadidősportjával foglalkozó sportszervezetek programjainak megvalósításával szélesíti a sport tömegbázisát,

o) részt vesz a fogyatékosok szabadidősportjának nemzetközi együttműködésében.

- Magyar Hallássérültek Sportszövetsége <http://www.siketsport.hu>

A Sportszövetség a láthatatlan fogyatékosokkal élő hallássérült emberek sportjában működő legmagasabb szintű országos szervezet. Célja a hallássérült sportolókat tömörítő szabadidő- és versenysport szervezetek összefogása, a nemzeti és nemzetközi sportéletben a tagok részvételi lehetőségének biztosítása, versenyek szervezése, a sporttevékenység feltételrendszerének megteremtése és koordinálása, országos bajnokságok szervezése. 16 sportágban kínál sportolási lehetőséget: asztalitenisz, atlétika, úszás, curling, judo, harcművészet, kajak-kenu, kézilabda, labdarúgás, lövészet, röplabda, sakk, tájfutás, tenisz, vívás, vízilabda.

Facebook oldala: <https://www.facebook.com/hallasserulteksportszovetsege.magyar?fref=ts>

- Siketek Sportklubja Budapest <http://www.sscbudapest.hu>

Nagy hagyományokkal és múlttal rendelkező, 1912-ben alakult klub, 12 sport szakosztállyal.

Facebook oldala: <https://www.facebook.com/siketeksportklubja.ssc?fref=ts>

- Látássérültek Szabadidős Sportegyesülete <http://www.lassegyesulet.hu>

Az egyesület célja a látássérült emberek szélesebb rétegeivel megismertetni a mozgás örömét, népszerűsíteni a szabadidős sporttevékenységeket, lehetőséget teremteni minél több szabadidős sporttevékenység kipróbálására és rendszeres gyakorlására, biztosítani a látássérült emberek számára nehezen, vagy segítség nélkül egyáltalán nem elérhető szabadidős sporttevékenységekben (futás, lovaglás, síelés, túrázás, evezés stb.) történő

részvételt. A szabadidő hasznos eltöltését segítő szabadidős sportprogramokat, sportnapokat, sporttáborokat szerveznek hazánkban és külföldön.

- Para-fitt Sportegyesület <http://www.para-fitt.hu>
2001 óta működő aktív egyesület, fő tevékenységi köre értelmi és mozgássérült gyermekek, fiatalok rehabilitációja, fogyatékos gyermekek és fiatalok vízhez szoktatása, terápiás gyógyúszás és heti rendszeres úszásoktatás, fogyatékos fiatalok versenyeztetése, hazai speciális úszóversenyek szervezése, szabadidős és iskolai szünidős programok szervezése és lebonyolítása fogyatékos fiatalok és családjaik számára, más civil szervezetekkel együttműködés a fogyatékosok sportjának és integrációjának elősegítése érdekében. Az utóbbi években folyamatosan bővült a kínált sportágak köre: torna, tánc, korcsolya, görkorcsolya, karate, evezés, természetjárás, sí, bowling.
Facebookon aktív: <https://www.facebook.com/parafitt.sportegyesulet>

Bár a Paralimpiai Bizottság elsősorban versenysporttal foglalkozik, szabadidősport területén is működik. A fogyatékosággal élők sportolásának szempontjából lényeges a *Paralimpia és a Speciális Olimpia mozgalmak* szerepe az ösztönzés és a példaállítás ereje miatt. Az élsportrendszerű versenyzés feltételei csak annyiban módosulnak, amennyire a fogyatékosok részvételéhez szükséges (például ülőröplabda, kerekesszékes vívás). A sérülés jellege és a fogyatékoság súlyossága szerint osztályba sorolják, csoportosítják a sportolókat, így eredményeik összehasonlíthatóvá válnak. A Paralimpia inkább a teljesítmény elérésére, a Speciális Olimpia mozgalom pedig inkább a részvételre ösztönzi a fogyatékos embereket.

- Magyar Paralimpiai Bizottság <http://www.hparalimpia.hu>
A Paralimpia versenyait hagyományosan minden alkalommal az Olimpiai Játékok után, ugyanazon a helyszínen rendezik meg. A paralimpiai sportágak a következők: atlétika (futó és ugrószámok, gerelyhajítás, súlylökés, diszkoszvetés), asztalitenisz, csörgőlabda, cselgáncs, gyephoki, íjászat, kerékpározás, kosárlabda, labdarúgás, lovaglás, lövészet, röplabda, súlyemelés, tenisz, úszás, vitorlázás, vívás.
- Speciális Olimpia Mozgalom <http://www.specialolympics.hu>

A Speciális Olimpia küldetése, hogy különböző olimpiai sportágakban az értelmi fogyatékosok számára versenyzési alkalmat és folyamatos testedzési lehetőséget biztosítson, alkalmat bátorságuk bizonyítására, baráti kapcsolatok kialakítására a sporttársaikkal, a társadalom többi tagjával való kapcsolatteremtésre, vagy csak egyszerűen arra, hogy kellemesen érezzék magukat.

Az egyes *egészségügyi szereplők és szervezetek* (szemészorvosok, audiológusok, neurológusok, ortopéd szakorvosok, pszichiáterek, ill. ezen orvosok tömörítő szervezetei, valamint a rehabilitációs központok) kapcsolódása a sporthoz a fogyatékos sport vonatkozásában még inkább hangsúlyos, a kommunikációban velük is együttműködve hatékonyan el lehet érni a célcsoportot.

Ilyen szervezetek például:

- Mozgássérült Emberek Rehabilitációs Központja, <http://www.merek.hu>
- Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet <http://www.rehabint.hu>, mely közös megállapodást írt alá¹⁴ a Paralimpiai Bizottsággal, az Intézettel együttműködésben zajlott le a VI. MERI Sportnap 2014. ápr. 12-én (részletesen lsd. a 6. fejezetnél).

Főbb *híroldalak* a parasport eseményeiről és sportolóiról:

<http://www.parasportpress.eu>

<http://sport.inews.hu/Parasport>

<http://parasport.lap.hu>

<http://www.mob.hu/fogyatekkal-elok-sportja>

4. A szegmensben megvalósuló, modern kommunikáció legfontosabb ismérvei

- Alapvető követelmény a témában használatos *kifejezések megfelelő alkalmazása*, a helytelen, félreérthető, sértő szóhasználat kerülése. Pl. az „egészséges” helyett az „ép” kifejezés használata kívánatos (a fogyatékoságot az érintettek nem betegségnek, hanem

¹⁴ <http://www.mob.hu/parasport-egyuttmukodesi-megallapodas-az-oori-es-mpb-kozott> 2014. 05.02.

állapotnak tartják). A helyes kifejezések felsorolását részletesen az 5 sz. melléklet mutatja be.¹⁵

- Fontos azon *digitális eszközök* intenzív használata, melyek megkönnyítik a fogyatékosokkal élők kommunikációját (TTY, VCO, HCO, VRS stb.)¹⁶ Emellett lényeges elem a vaksággal ill. siketséggel élők felé a kommunikáció megkönnyítése, pl. a feliratok szóbeli közlése a vakok és gyengénlátók ill. a feliratozás vagy jelnyelvi tolmácsolás alkalmazása a siketek esetében.
- A *fogyatékoság típus specifikus kommunikáció* elengedhetetlen. A 2. fejezetben felsoroltak alapján fontos azoknak a sportágaknak az előtérbe helyezése, melyek az adott fogyatékoság típusra vannak adaptálva, a sérülés-specifikus tényezőket figyelembe veszik, valamint az adott fogyatékosággal élő személyek kedvelt sportágai közé tartoznak.
- A sportesemények szervezésénél és kommunikációjánál a fogyatékosági típusokra vonatkozó *kategóriák körültekintő figyelembe vétele* nélkülözhetetlen. Pl. látássérülteknél 3 kategória létezik, értelmi fogyatékosoknál 2 csoport. Úszásban mozgássérültek esetében 11 kategóriát lehet megkülönböztetni, emellett tekintettel kell lenni a nemekre és a korcsoportokra is. Pl. egy FODISZ által szervezett debreceni úszóversenyen a 14 kategória, 3 korcsoport és a külön férfi-női kategória miatt összesen 250 garnitúra érem kiosztására került sor.
- Az *integráció megvalósítása és hangsúlyozása* a modern kommunikáció legfontosabb ismérve. Az elmúlt évek során jelentősen megváltozott a fogyatékos emberekről való gondolkodásmód és hozzáállás. A paradigmaváltás egy folyamat eredménye, melynek egyik legfontosabb eredménye az integrációra való törekvés. Ez a tendencia más és más formában bontakozott ki a világ különböző országaiban, napjainkra már széles körben elterjedt ez a szemléletmód.¹⁷

¹⁵ http://www.beszed.hu/mondd_helyesen_kampany_a_helyes_szohasznalater 2014. 04.20.

¹⁶ <http://dsq-sds.org/article/view/167/167> 2014. 03.19.

¹⁷ Magyar A, Tóthné Aszalai, A., Máthéné Homoki, T. Hatékony együttműködés kialakítása ép és fogyatékos emberek között a sport, szabadidő és kultúra területén, SZTE Gyógypedagógus-képző Intézet, 2011, 12. old.

Például bizonyos tekintetben Kanada az Egyesült Államok előtt jár a mozgássérülteknek nyújtott sportlehetőségek terén. Kanadában több iskola és sportegyesület engedélyezi, hogy az egészséges és a mozgássérült emberek egy csapatban játszhatnak, mely erősebb befogadóképességről és kisebb szegregációról tanúskodik.¹⁸

A fogyatékos emberek társadalmi integrációjának alap gondolata, hogy minél több olyan programra van szükség, melyben a sérült és az ép ember közösen vesz részt. A sportolás szempontjából lényeges, hogy pl. versenyeken vagy csapatversenyeken ép és fogyatékos játékosok egyaránt szerepeljenek, nagyobb számban mindig a sérült sportolók játszanak. Ez a módszer az atlétikában is megjelenik, amikor egy sérült és egy ép atléta együtt teljesíti a futószámokat.¹⁹

A nagy tömegeket megmozgató sporteseményeken is egyre gyakrabban kerül sor integrált sporttevékenységre (pl. SPAR Budapest Maraton), mely az együttélést, az elfogadást és az öröm-sportolást hirdeti.

- Feltétlenül szükséges a 3. fejezetben ismertetett *érdekvédelmi szervezetek kommunikációs folyamatba történő bekapcsolása*, egyrészt a direkt kommunikáció elősegítésére, másrészt szakértelmük és a fogyatékos emberekkel már kialakult bizalmi viszonyuk miatt.
- A szegmensben *pozitív példák állítása és hangsúlyozása* a kommunikáció során kiemelt fontossággal bír. Ez egyrészt a sorstársak számára biztosít példaértéket, másrészt a nagyközönség figyelmét is a fogyatékosokkal élőkre irányítja.

A fogyatékosokkal élő emberek sportéletében például nagy változást jelentett, amikor Szekeres Pál bronzérmes olimpiai vívóbajnok személyében - aki a barcelonai Paralimpián kerekesszékes vívásban aranyérmes nyert - aktív sportoló került a témával foglalkozó minisztérium helyettes államtitkári székébe. Ez amellest, hogy egy egész minisztériumot kellett akadálymentesíteni, azt is magával vonta, hogy a hivatalos kormánypolitika

¹⁸ http://athleszisz.hu/dokumentumok/tanulmany_usa_kanada.pdf 2014. 05.02.

¹⁹ Magyar A, Tóthné Aszalai, A., Máthéné Homoki, T. Hatékony együttműködés kialakítása ép és fogyatékos emberek között a sport, szabadidő és kultúra területén SZTE Gyógypedagógus-képző Intézet, 2011

szintjén is ráterelődött a figyelem arra a fizikai, erkölcsi és társadalmi haszonra, amelyet a fogyatékosokkal élő emberek számára a sport jelent²⁰.

Hasonló jelentőséggel bír, hogy a Nemzet Sportolója címet a 12 kiválóság között 2004-ben Weltner Györgyné Ivánkai Mária siket asztaliteniszező is elnyerte, mintegy hivatalosan is elismerve, hogy az ő sportteljesítménye ugyanolyan értékű, mint az épeké. Weltner Györgyné Ivánkai Mária 204-szeres válogatott, 7 siketlimpián vett részt, 8 aranyat, 6 ezüstöt, 3 bronzot szerzett, Európa-bajnokságokon 3 aranyat, 1 ezüstöt, 2 bronzot nyert, emellett 34 országos bajnoki címe van. 1954-ben volt először magyar bajnok, utoljára pedig 1978-ban, 25 éven keresztül erőssége volt a sérültek sportjának²¹. Napjainkban paralimpikonjaink mellett a médiában is egyre gyakrabban megjelennek azok a fogyatékosokkal élő személyek, akik példaképként állíthatók, erőt és önbizalmat adhatnak nemcsak sorstársaiknak, de az ép közönség számára is (pl. Weiss Fanni siket fotómodell és szépségkirálynő, Mosolyka - Hozleiter Fanny, kerekesszékes blogger, Goldenblog díjas).

5. A fogyatékosügy megjelenése a médiában

Az *NMHH kutatásának*²² eredményei szerint a fogyatékosok csoportjai alig jelennek meg a médiában, akkor is jórészt szociális keretben, azaz problémaként vagy finanszírozási kérdésként. A kutatásban azon személyeket sorolták ide, akik fogyatékoságuk látható jeleit viselik, vagy e jellemzőjük a narrációból kiderül - érzékszervi fogyatékosok, értelmi fogyatékosok, ill. halmozottan fogyatékosok.

A vizsgálat a következő médiaszolgáltatókra ill. műsorokra terjedt ki: MTV1: Híradó (esti), Ma reggel, Este; Duna TV: Híradó, Közbeszéd, Hattól nyolcig; MR1 180 perc, Déli Krónika, Esti

²⁰ Kálmán Zsófia és Könczei György (2002): *A Taigetosztól az esélyegyenlőségig*. Osiris Kiadó, Budapest. 506. old.

²¹ Litavec, A, Rapai, A, Várkonyi, A. (2004) *A művészet és a sport szerepe a fogyatékos emberek életében. „Közvetítés”, Fogyatékosügy és média Magyarországon, Az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium és a Magyar Újságírók Országos Szövetsége szakmai kiadványa, Budapest*

²² *A társadalmi sokszínűség reprezentációjának vizsgálata a fontosabb magyarországi hír- és tájékoztató jellegű műsorokban, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanács, Műsorfigyelő és -elemző főosztály, 2011. dec. 27.*

Krónika, Ütköző; TV2: Tények, Mokka; RTL Klub: Híradó; Class FM: Hírek; Neo FM: Hírek; ATV: Híradó, Egyenes beszéd; Hír TV: Híradó 21, Rájátszás; Echo TV: Híradó.

Monori Áron, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság műsorelemző osztályának tudományos munkatársa az Egyenlő Bánásmód Hatóság tanácskozásán ismertette, hogy kutatásaik szerint a fogyatékosok megjelenése a média többségnek szóló műsoraiban minimális.

A civil szervezetek közül a *fogyatékosok érdekvédelmi szervezeteinek megjelenése* a hír- és magazinműsorokban elenyésző. Az adatok alapján 2010-ben a megjelenések aránya: közszolgálati hírműsorok 2,4%, kereskedelmi hírműsorok 2,0%, közéleti hírműsorok 0,5%, magazinműsorok 1,1%, összesen 1,7%. 2011-ben a megjelenések százalékos aránya minimálisan nőtt: közszolgálati hírműsorok 3,0%, kereskedelmi hírműsorok 2,2%, közéleti hírműsorok 2,1%, magazinműsorok 2,8%, összesen 2,5%.

A népességen belüli arányhoz (4,6%) képest a *fogyatékosokkal élők megjelenése* a médiában jelentéktelen. (2010-ben: közszolgálati hírműsorok 0,1%, kereskedelmi hírműsorok 0,3%, közéleti hírműsorok 0,0%, magazinműsorok 0,1%, összesen 0,1%. 2011-ben: közszolgálati hírműsorok 0,2%, kereskedelmi hírműsorok 0,3%, közéleti hírműsorok 0,1, magazinműsorok 0,1%, összesen 0,2%).

Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a fogyatékosok a magyar médiafogyasztók számára láthatatlanok.²³

E csoporton belül (a 2011-es adatok alapján) a legmagasabban reprezentált közösség a testi fogyatékkal élők csoportja volt 45 százalékkal, emellett az érzékszervi fogyatékkal élők az összes fogyatékos szereplő 27 százalékát, az értelmi fogyatékosok 16 százalékát, a halmozottan fogyatékosok pedig 12 százalékát tették ki.

2010-ben a fogyatékkal élők média reprezentációjának (összesen 161 eset) nagy része (43,5 százaléka) a szociális szféra eseményeit bemutató témák tárgyalásához kapcsolható. Emellett balesetekről, természeti katasztrófákról szóló tudósításokban (11,2 százalék), valamint a

²³ <http://www.mediainfo.hu/hirek/article.php?id=22800> 2014.04.22.

kormány tevékenységét ismertető anyagokban (9,9 százalék) szerepeltek. Az összes műsортípus esetében a szociális szféra ügyeit tárgyaló híradásokban szerepeltek leghangsúlyosabban (közszolgálati hírműsorok: 46,7 százalék; kereskedelmi hírműsorok: 43 százalék; közéleti hírműsorok: 36,4 százalék; magazinműsorok: 42,3 százalék).

2011-ben a megjelenések (összesen 267 eset) nagy része (32 százalék) az egészségügy eseményeit bemutató témákhoz köthető. Emellett még a kormány tevékenységét ismertető anyagokban (18 százalék), valamint megemlékezések, ünnepnapok, egyházak, kultúra témákat feldolgozó tudósításokban (18 százalék) szerepeltek.

A kutatás eredményei alapján összességében elmondható, hogy a fogyatékossgal élők műsorokban való bemutatása egysíkú, a fogyatékosok problémaként jelennek meg, nem pedig a társadalomba integrált hasznos tagokként.

A *bemutató módja* az egyes kisebbségi csoportokhoz tartozó szereplők esetében meglehetősen eltérő volt, névvel és beosztással/foglalkozással a szereplők kb. felét mutatták be, ez a legalacsonyabb arányban a fogyatékossgal élők esetében történt, 2010-ben mindössze 21,1, 2011-ben pedig 22,5 százalékuk szerepelt így.

Kedvező példa a kutatás szerint a hallássérülteknek készített televíziós feliratok alkalmazása. A médiahatóság a vizsgált időszakban a legtöbb és legszínesebb műsor-feliratozást az RTL Klubnál és a Duna TV-nél találta.^{24, 25}

Figyelemreméltó esemény e témában, hogy 2009-ben a Kormányzati Kommunikációért Felelős Szakállamtitkárság "Együtt a fogyatékos emberekért" kampánya elnyerte az Európai Kommunikációs Ügynökségek Szövetségének (EACA) *marketingkommunikációs díját* az EACA CARE elnevezésű nemzetközi versenyen, kormányzati kommunikáció kategóriában.²⁶ E hírnek a médiában való intenzív megjelenése ráirányította a figyelmet az ügy fontosságára. A győztes magyar filmek megtekinthetők voltak a kampány hivatalos blogján. A weboldal célja az volt, hogy véleménynyilvánítási lehetőséget nyújtson a fogyatékos és nem fogyatékos személyek,

²⁴ <http://www.mediainfo.hu/hirek/article.php?id=22800> 2014.04.22.

²⁵ A társadalmi sokszínűség reprezentációjának vizsgálata a fontosabb magyarországi hír- és tájékoztató jellegű műsorokban, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanács, Műsorfigyelő és -elemző főosztály, 2011. dec. 27.

²⁶ <http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=830&articleID=41155&ctag=articlist&iid=1> 2014. 03.24.

valamint a témában illetékes szakemberek számára. A kampányt a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége, az Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége, valamint az Autisták Országos Szövetsége segítette. A reklámfilmeket neves rendezők készítették, filmjeikkel azt kívánták tudatosítani, hogy a fogyatékos személyeket többnyire társadalmi okok, nem pedig fogyatékoságuk akadályozza a mindennapi életben.^{27 28 29} A reklámfilmeket a kampány időszaka alatt PR-tevékenység is kiegészítette, amelynek során számos cikk, interjú, rádiós és televíziós beszélgetés készült.

6. A fogyatékosügy égisze alatt az elmúlt három évben zajlott sportkommunikáció, hazai és nemzetközi példák

Az elmúlt időszakban az általános és a sporttal kapcsolatos kommunikáció e szegmensben mind szekunder kutatásaink, mind az érintettek elmondása szerint „*gyerekcipőben járt*”. Jelenleg vannak olyan kezdeményezések, megállapodások és strukturális átalakulások, melyek ebben változást hozhatnak és melyeket e fejezetben mutatunk be.

A kommunikációs tevékenység *finanszírozásában* megjelenik az alá- fölérendelt és a mellérendelt megközelítés is. A közreműködő szervezetek önálló, egymással mellérendelt viszonyban lévő civil szervezetek, melyek a tipikus, specializált sport szakszövetségektől eltérnek abban az értelemben, hogy egyszerre sok sportágat ölelnek fel. Ezen szervezetek az állami pénzekből önálló gazdálkodással rendelkeznek. Az alá-fölérendelt viszony úgy jelenik meg, hogy e szervezetek a Magyar Olimpiai Bizottságon keresztül kapják meg a finanszírozáshoz szükséges forrásokat.³⁰

²⁷ <http://www.youtube.com/watch?v=k55v4eYGDaw> 2014. 03.20.

²⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=D5EytgehpBE> 2014. 03.20

²⁹ <http://m.origo.hu/filmklub/blog/hir/20081203-reklamfilmek-a-fogyatekosok-elfogadasaert-herendi-gabor-gigor-attila-spah.html> 2014. 03.20

³⁰ Interjú Hodunov Edvárdal, az FMSZ hazai főtítkárával

Kapcsolódó friss hírek együttműködési megállapodásokról (2014. március)

2014 márciusában két olyan friss hír is megjelent a médiában, mely ráirányítja a figyelmet a fogyatékkal élők sporttevékenységének támogatására.

Dr. Simicskó István sportért és ifjúságért felelős államtitkár jelenlétében írt alá együttműködési megállapodást a parasport támogatásáról a Magyar Paralimpiai Bizottság és az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet (OORI), a Kormány idén is kiegészítő támogatással járul hozzá a fogyatékos sportolók felkészüléséhez.³¹

Emellett szintén 2014. márciusi hír, hogy a Fogyatékosok Országos Diák- és Szabadidősport Szövetsége (FODISZ), hazánk legnagyobb, fogyatékos diákok sportját koordináló sportszervezete és a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) együttműködési megállapodást írt alá.

A megállapodás célja a fogyatékos tanulók mozgással és sportolással kapcsolatos lehetőségeinek bővítése, a feltételek költséghatékony és hosszútávon fenntartható biztosítása, valamint az integrált oktatási intézményekben tanuló több mint 80 000 fogyatékos diák diákolimpiai versenyrendszerének és szabadidősport tevékenységének képviselője.

A megállapodás tartalmazza, hogy a KLIK működésében álló intézményeket esetenként térítésmentesen veheti igénybe a FODISZ a Diákolimpiai versenyrendszer kapcsán.

A FODISZ szakemberei a jövőben részt vesznek a KLIK-kel közös szakmai projektek megvalósításában és segítenek az intézményfenntartónak a fogyatékos diákok sportolási, testnevelési lehetőségeit támogató képzések megszervezésében.³²

A Fogyatékosok Országos Diák- és Szabadidősport Szövetségének (FODISZ) kommunikációja – VESPA adatbázis, Mentorprogram, SPAR Budapest Maraton, Diákolimpia versenysorozat

³¹ http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/sportert-felelos_allamtitkarsag/hirek/tamogatasa-fogyatekosok-sportjanak 2014. 05.02.

³² <http://klik.gov.hu/gyuttmukodes-a-fogyatekos-diakok-jobb-sportolasi-lehetosegeiert-hirek> 2014. 05.02.

A FODISZ kommunikációjában korábban a megyei szervezetekkel történő kommunikáció volt hangsúlyos. Az elmúlt évben ennek spektruma kiterjedt az oktatási intézmények, a sportszövetségek, az érdekvédelmi szervezetek és a média felé.³³

A FODISZ alulról szerveződött országos szövetség, megyei szervezetek hozták létre. Jelenleg a FODISZ-on keresztül három területen kapnak állami támogatást a megyei tagszervezetek, mellyel a FODISZ felé kell elszámolniuk, a FODISZ pedig a MOB felé számol el. A FODISZ többek között különböző eseményekkel kommunikál a megyei szervezetek felé. Ilyen volt a 2013 őszi megrendezésre került testnevelői piknik, ahol különböző játékos vetélkedők mellett szakmai konferenciára is sor került (meghívott vendégelőadókkal a MOB és az MPB részéről), illetve Benedek Tibor háromszoros olimpiai bajnok vízilabdázónk is ellátogatott a zánkai rendezvényre. Idén áprilisban egy minikonferencia keretein belül jogi tanácsadást kaptak a megyei szervezetek a civil törvény változások miatti alapszabály módosítás kapcsán, valamint a FODISZ weboldal működéssel kapcsolatban vettek részt egy előadáson.

Az oktatási intézmények felé zajló kommunikációban jellemző, hogy a FODISZ-t rendszeresen keresik fel más szervezetek a célból, hogy fogyatékkal élő gyermekek egy-egy eseményre történő meghívásában segítsen. A FODISZ ezen esetekben jelzi az esemény hírét az integrált és a szegregált oktatási intézmények felé is. Emellett saját országos (szabadidő- és diáksport) eseményeire is felhívja az oktatási intézmények figyelmét, valamint e tanév kezdetén készült egy kiadvány is, melyet elektronikus formában megkaptak az intézmények.

A FODISZ a szakmai háttér erősítése céljából igyekszik minden olyan sportszövetséggel együttműködni, amelyik a fogyatékosok sportjának területén dolgozik. Emellett minden olyan sportági szakszövetséggel is felvette a kapcsolatot, ahol foglalkoznak fogyatékkal élőkkel is. A cél az, hogy a diáksportban eredményesen versenyzők részére a későbbiekben az adott sportági szakszövetség is biztosíthasson versenyzési lehetőséget. A FODISZ a Kölyök Atlétikai Program kapcsán együttműködik a Magyar Atlétikai Szövetséggel, valamint a Magyar Diáksport

³³ Interjú Joó Attilával, a FODISZ Irodavezetőjével

Szövetséggel is, mely szerződéses keretek között engedélyezte a FODISZ-nak is a Diákolimpia szó használatát versenysorozata megnevezésére.³⁴

Összességében elmondható, hogy a FODISZ kommunikációja az utóbbi időben (elsősorban 2012. óta) egyre hatékonyabb, versenyeket és sporteseményeket kommunikálják egyrészt az érdekvédelmi szervezetek felé, a MOB, a Paralimpiai Bizottság és a sajtó felé. Emellett rendszeresen kommunikálnak az iskolák felé (közvetlenül vagy a megyei képviseleten keresztül).

2013-ban a tisztújításkor Szabó László - az ifjúságpolitika, a sport és a kommunikáció terén nagy tapasztalattal rendelkező szakember - lett a Szövetség elnöke, akinek feladata a médiakommunikáció erősítése. Az utóbbi évben több rádióműsorban és hírportálon is megjelentek a FODISZ-szal kapcsolatos információk, az általuk szervezett eseményekről szóló anyagok.

A kommunikáció fejlődését támasztja alá az is, hogy elkészült egy *versenyzői és sportolói adatbázis* (VESPA néven). Ezen informatikai fejlesztésnek köszönhetően a FODISZ hivatalos weboldalán (www.fodisz.hu) keresztül zajlik a versenyekre történő nevezés és az eredményközlés is. Az informatikai rendszer lehetővé teszi azt is, hogy pontosan követhető legyen, hány fogyatékkal élő diák vesz részt a FODISZ rendezvényein, versenyein.

Az események nagyrészt online szerveződnek, emaileken, hírleveleken keresztül kommunikálják őket.

A FODISZ közreműködésével nagy sikert aratott a *SPAR Budapest Maraton* 2013-ban, melyen ép közéleti személyiségek futottak együtt 150 fogyatékkal élő diákkal. A FODISZ ezzel a megmozdulással kívánta felhívni a társadalom figyelmét a fogyatékos emberek integrációjára.^{35 36 37}

³⁴ Interjú Joó Attila FODISZ irodavezetővel

³⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=IXgr3AIQ2Uo> 2014. 04.23.

³⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=uLQIKph9mVQ> 2014. 04.23

³⁷ http://www.parasportpress.eu/index.php?cikk=1_4335 2014. 04.25.

Emellett új kezdeményezés (szintén 2013-ban kezdődően) az ún. *mentortestületi program*, mely nagy sikerrel indult el FODISZ MENTOR Program néven. A programban az egyes sportágak elismert és eredményes képviselőit kérték fel, hogy álljanak a szövetség céljai mellé, és legyenek példaképek a fogyatékos sportolók számára. A FODISZ felkérését elfogadta Czene Attila (úszó), Csisztu Zsuzsa (torna), Dunai Antal (labdarúgás), Gécsek Tibor (atléta), Fráter Viktória (ritmikus gimnasztika), Kállai Gábor (sakk nemzetközi nagymester), Kiss Lenke (kosárlabda), Laurencz László (kézilabda), Németh Károly (asztalitenisz), Pető Tibor (evezés), Szöllősi Györgyi (szabadidősport) és Tóth Krisztina (asztalitenisz). Ezen olimpiai, világ-, és Európa-bajnok, olimpiikon és sokszoros magyar bajnok sportolók vállalták, hogy a jövőben a fogyatékkal élő diákok sportjának nagykövetei lesznek. A programról széleskörű kommunikáció történt pl. a Youtube-on is.³⁸

A rendszeresen megrendezett *országos ifjúsági és diákolimpiáját* 2013-ban a Zánkai Új Nemzedék Központban tartotta meg FODISZ, mintegy 800 fogyatékkal élő fiatal részvételével. Az indulók labdarúgásban, atlétikában, kézilabdában és strandröplabdában versenyezhettek. A rendezvényt intenzíven kommunikálták pl. Facebook oldal keretében.

A TÁMOP-5.3.8 RÉV Projekt

A RÉV (Rehabilitáció-Érték-Változás) projekt - a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft. megvalósításában - keretében létrejött egy olyan kiemelt sportesemény (2014. febr. 27-én) ahol valóra vált az integráció, vagyis egyszerre, egy időben sportolhattak ép és fogyatékos fiatalok.

A sportnap előzményeként a FODISZ budapesti gimnáziumokban a 16-18 éves korosztály számára osztályfőnöki óra keretében mutatta be a sportnap programját, a fiatal korosztály találkozhatott és beszélgethetett fogyatékos sportolókkal.

³⁸ https://www.youtube.com/watch?v=5KoUcZr_2v8 2014. 04.23.

Az eseményen 200 ép és 200 fogyatékos diák sportolt együtt az Éljünk együtt célba! Programon. A fogyatékossgal élő és ép gyerekekből álló csapatok számos sportágban mérhették össze ügyességüket, többek között kerekesszékes kosárlabdában, ülő röplabdában, kerekesszékes rugbyben, csörgőlabdában, vak pingpongnban, dzsúdóban, szkanderben, sportpoharazásban. A rendezvényen ismert paralimpikonok is részt vettek.³⁹,⁴⁰

MERI sportnap

A MERI sportnap rendezvénysorozat a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége valamint az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet közös programjaként indult 2008-ban, a Magyar Paralimpiai Bizottság támogatásával, majd 2012-től közreműködésével. A rendezvény célja, hogy a fogyatékossgal élők megismerhessék és kipróbálhassák azokat a sportokat, amelyek számukra is űzhetők. Kiemelt cél emellett a mozgáskorlátozott fiatalokban igény keltése a mozgásra, testedzésre, a különböző paralimpiai és egyéb sportágak bemutatása, melyek nem csak versenyszerűen űzhetőek. Emellett deklarált cél a mozgáskorlátozottak rehabilitációjában részt vevő szakemberek szakmai ismereteinek, gyakorlatának bővítése és az integráció elősegítése ép és mozgássérült résztvevők, illetve önkéntesek bevonásával.

2014-ben április 12-én tartották a VI. MERI sportnapot⁴¹, aktív Facebook oldallal⁴² és jól szerkesztett plakáttal kommunikálva⁴³. Paralimpikonjaink mellett olimpiikonokkal, világ- és Európa-bajnokokkal is találkozhattak a résztvevők. Kreatív ötletként megvalósult, hogy a híres sportolókat számukra idegen sportágakban lehetett kihívni versenyre vagy közös csapatjátékra. A sportnap az alábbi lehetőségeket nyújtotta: különböző sporttevékenységek bemutatása, a sporttevékenységek, sportszerek kipróbálása edző, szakember segítségével, közös sportolás paralimpikonjainkkal; információszerzés arról, hogy hol lehet gyakorolni az adott sportágat.

³⁹ <http://fszk.hu/erjunk-egyutt-celba-integracios-sportnap-fiataloknak/> 2014. 05.02.

⁴⁰ http://fszk.hu/wp-content/uploads/Sajt%C3%B3k%C3%B6zlem%C3%A9ny_REV_Sportnap_v%C3%A9gleges.pdf 2014. 05.02

⁴¹ <http://meri.lepjkozelebb.hu/node/4> 2014. 05.02

⁴² <https://www.facebook.com/merisportnap> 2014. 05.02

⁴³ http://meri.lepjkozelebb.hu/sites/default/files/MERI_plakat.jpg 2014. 05.02

Mind a MEOSZ és az OORI közötti megállapodás tényét, mind a sportnap eseményeit széles körűen kommunikálták. A sportnapról szóló média megjelenések⁴⁴: [Sport FM](#), [Sport Géza](#), [Telesport](#), [prae.hu](#), [hirado.hu](#), [mno.hu](#).

Nemzetközi példák

Egyik követendő nemzetközi példa a „*Disability Rights: Communications Campaign Contest*”, melyben középiskolások számára írtak ki kommunikációs kampány ötletére versenyt – ezen belül a felhívás vonatkozott youtube videó készítésére, reklámkampány készítésére, esemény ötletre, Facebook kampány ötletre. A megvalósítható kreatív ötletek mellett szélesebb tömegek bevonása is elérhető volt e felhívással.⁴⁵

Másik példaként állítható lehetőség *nagyvállalatok bevonása* a téma támogatására. A Deloitte az Egyesült Királyságban a parasport kiemelt támogatója, a Brit Parasport Szövetség (BPA) parasport honlapján is a „Deloitte Parasport” elnevezésű weboldalra jutunk.^{46 47} A Deloitte 2007 óta vesz részt ezen ügy támogatásában.

A következő, hazánkban is követésre megfontolandó nemzetközi példa a CWSA (Kanadai Kerekesszékes Sport Egyesület) esete. Az egyesület 1967-ben szerveződött, célja kerekesszékes atléták képviselése, kiválóságok támogatása, a kerekesszékes sportolási lehetőségek fejlesztése. Bevételeik növelésére sportkiadványokat, könyveket, DVD-ket adnak ki. Emellett létrehoztak egy ún. „*Vásárlói Optimum Program*”-ot, melynek keretében az egyik kanadai gyógyszertár hálózat pontgyűjtő-kártyáján a vásárlók az összegyűjtött pontokat felajánlhatják a CWSA részére, a

⁴⁴ http://www.rehabint.hu/index.php?p=rolunk_irtak#meri_2014 2014. 05.02.

⁴⁵ http://bbi.syr.edu/projects/Disability_Rights_Communication_Campaign/index.html 2014. 05.02.

⁴⁶ <http://parasport.org.uk/> 2014. 04.22

⁴⁷ http://www.deloitte.com/view/en_GB/uk/about/community-investment/deloitte-disability-sport/index.htm 2014. 04.22.

szervezet pedig ezekből a pontokból olyan nélkülözhetetlen gyógyszerészeti és étrend-kiegészítő termékeket vásárol, melyekre atlétáinak a hazai és nemzetközi eseményeken szükségük van.⁴⁸

Képzések

A fogyatékosüggyel kapcsolatos képzésekre nagyszerű példa az *FSZK esélyegyenlőségi és akadálymentesítési kommunikációs szakértő* képzése, mely 2013-ban indult, fő célja a fogyatékos személyek esélyegyenlőségének megteremtése a kommunikáció eszközeinek segítségével. A képzés sikeres elvégzésével a résztvevő megtalálja a kapcsolódási pontokat a marketingkommunikáció és a fogyatékosügy esetében, és kompetenssé válik a művelődés, szórakozás, kikapcsolódás funkciójának és lehetőségeinek megteremtésében a fogyatékos személyek életvitelében.⁴⁹

A három modul közül kettő kapcsolódik a sportkommunikációhoz: egyrészt a 30 órás "Egyenlő esélyű kommunikáció a médiában", másrészt a szintén 30 órás "Egyenlő esélyű kulturális-, sport- és szabadidős tevékenységek" c. modul.

Kommunikáció az interneten

A modern internetes kommunikációról összességében elmondható, hogy a 3. fejezetben említett szövetségi és hírközlő honlapokon és főként a Facebook oldalakon napjainkban aktív kommunikáció zajlik, naprakész frissítésekkel az eseményekről, a versenynaptárakról és a sporteredményekről.

Kiemelendő példa, hogy a diákolimpia versenysorozat keretében rendezett asztalitenisz döntőt a FODISZ honlapján élőben lehetett figyelemmel kísérni. Összesen 400 diák indult a versengésben, a döntőn pedig az 56 legügyesebb diák versenyzett 2014. március 29-én.

⁴⁸ http://athleszisz.hu/dokumentumok/tanulmany_usa_kanada.pdf 2014. 04.22.

⁴⁹ <http://fszk.hu/eselyegyenlosegi-es-akadalymentesitesi-kommunikacios-szakerto-90-oras-akkreditalt-kepzes-indul-2013-szeptemberben/> 2014. 05.02.

7. Ajánlások, javaslatok

A fentiek alapján a következő javaslatok, ajánlások tehetők:

Alapelvek

- A fogyatékossgal élők számára a sport kiemelt fontossággal bír az egészségtudatos életmód és a jövőorientált életvezetés szempontjából. Ezért ebben a célcsoportban a sportolás ösztönzése elengedhetetlen, a fogyatékossgal-specifikus jellemzők figyelembe vételével.
- A felmérések eredményeinek elemzése során azonosított motivációkra való építés a fogyatékossgal élők felé történő kommunikációban segítheti a megfelelő üzenetek megfogalmazását.
- Általános alapelv az integráció, minél több eseményen fontos megvalósítani fogyatékosok és épek közös sportolását, pl. családi sportnapok keretében is.
- Az általános médiakommunikáció terén fontos, hogy a fogyatékos ember ne csak fogyatékossga kapcsán, hanem képességei, tudása, elért eredményei miatt jelenjen meg (pl. fogyatékossgal élő mérnök, jogász stb).
- Az egészségügyi szervezetekkel, rehabilitációval foglalkozó szervezetekkel szorosabb együttműködés szükséges, mind a szabadidősport megvalósítása mind a rendezvények kommunikációja terén, ezzel biztonságérzetet is nyújtva a résztvevőknek.

A kommunikációs spektrum növelése

- A szélesebb körű kommunikáció eléréséhez hatékony lehet nagyvállalatok bevonása sportnapok, sportesemények ill. versenyek szponzorálására, ezáltal a kommunikáció spektruma és az elérhető közönségszám is nő.
- Célszerű még több olyan nagy országos sportrendezvényekbe (mint pl. az említett SPAR Budapest Maraton) bekapcsolódni, ami nagy médianyilvánosságot kap.
- A társadalmi befogadás hangsúlyozására alkalmas lehet a fogyatékos emberek nemzetközi napja (dec. 3), ehhez fűződően integrációs sportprogramok szervezése javasolt.

- Érdeemes lehet a „Mozgás éjszakája” és a „Mozgós péntek” rendezvényekhez a fogyatékosokkal foglalkozó szervezeteknek és sportszövetségeknek is csatlakozni.
- Nagy nézettségű sorozatokban fogyatékos sportoló mellékszál megjelenítése segíthet a téma iránti figyelem felkeltésében.
- A célcsoportot egészségügyi szervezeteken és szereplőkön (pl. orvosokon) keresztül is érdemes megcélozni a sportoláshoz kapcsolódó üzenetekkel, a hatékony kommunikáció és a hitelesség elérése céljából.
- Lényeges a sajtó ellátása információkkal, a szegregált műsorok mellett a nagyközönség számára készített műsorokban is intenzívebb megjelenések eléréséhez.

Ösztönzés

- A „celebrity endorsement” alkalmazása e célcsoportban is lényeges (pl. Weiss Fannisiket fotómodell és szépségkirálynő, Mosolyka - Hozleiter Fanny kerekesszékes blogger, Goldenblog díjas).
- Pozitív példák állítása a kommunikáció során szükségszerű, pl. Reményik László (2002): Életbajnokok. Hungarovox Kiadó, Budapest.
Elérhető: <http://mek.oszk.hu/06900/06958/06958.htm>
- A versenysport mellett a szabadidősport ösztönzését is ajánlatos összekötni a Paralimpiával, az Olimpia utáni időszakban rendszerint megnő az érdeklődés egy-egy sportág iránt, ez kihasználható a Paralimpia esetében is.
- Az ösztönzésben a leghitelesebb források a fogyatékosügyi szervezetek és az egészségügyi szereplők (orvosok, ápolók), a velük való együttműködés a siker egyik kulcsa.

Egyéb

- Több vakbarát honlap készítése a témában indokolt.
- Fontos lehet a nemzetközi irányba nyitás a szabadidősportban is, pl. fogyatékos diák sportnapok és versenyek terén.

- Célszerű a társadalmi célú kampányokba való intenzívebb bekapcsolódás, akár pályázatok, ilyen témájú versenyek kiírásával pl. gimnazisták, egyetemisták részére.
- Fogyatékossg-specifikus adatbázis kifejlesztése a versenyekhez és a szabadidősport részvételhez is hasznos segítséget nyújthat.
- Pontgyűjtő kártyák alkalmazása a fogyatékossggal élők sportjának támogatására (Isd. kanadai együttműködés példa patikahálózatokkal) segítheti a társadalom elkötelezettségének fejlesztését.

Melléklet

1. sz. melléklet

A fogyatékossgal élő személyek fogyatékossgának típusa régió, településnagyság és településtípus szerint 2011 (Forrás: KSH)

Településtípus	Mozgás-sérült	Gyengén-látó, aliglátó	Vak	Nagyt-halló	Siket	Súlyos belszervi fogyatékos	Mentálisan sérült (pszichés sérült)	Értelmi fogyatékos	Beszéd-hibás	Beszéd-fogyatékos	Autista	Siket-vak	Egyéb	Ismeretlen	Össz.	Fogyatékossgal élők
Főváros	30 272	11 474	1 713	11 916	1 820	6 825	6 447	3 675	2 206	1 575	1 048	551	596	557	80 675	66 394
Megyeszékhely	38 065	13 028	1 615	11 728	1 566	8 206	7 587	5 660	2 293	1 663	986	611	507	570	94 085	75 791
Többi megyei jogú város	5 086	1 688	199	1 667	262	1 207	1 107	987	321	289	151	103	68	90	13 225	10 712
Többi város	78 175	24 181	2 836	19 716	2 468	15 878	15 995	14 337	4 643	3 542	1 591	1 060	637	952	186 011	151 001
Városok együtt	151 598	50 371	6 363	45 027	6 116	32 116	31 136	24 659	9 463	7 069	3 776	2 325	1 808	2 169	373 996	303 898
Községek, nagyközségek	80 608	23 059	2 691	17 987	2 455	14 532	15 129	18 120	5 065	3 844	1 344	937	469	1 011	187 251	152 740
Ország összesen	232 206	73 430	9 054	63 014	8 571	46 648	46 265	42 779	14 528	10 913	5 120	3 262	2 277	3 180	561 247	456 638
Népesség-nagyságcsoport																
Városok Budapest nélkül																
100 000–	24 307	8 647	1 113	7 889	1 003	5 327	5 053	3 687	1 530	1 085	691	424	343	396	61 495	49 313
50 000–99 999	13 576	4 326	512	3 919	618	2 918	2 617	2 221	807	622	350	201	178	192	33 057	27 044
30 000–49 999	15 436	5 239	548	4 372	580	3 363	2 951	2 377	914	706	372	234	159	218	37 469	30 236
20 000–29 999	14 039	4 673	554	3 979	451	3 066	3 178	2 296	778	603	291	206	135	201	34 450	28 013
15 000–19 999	11 996	3 756	428	3 044	387	2 406	2 398	1 834	734	599	271	184	118	150	28 305	22 824
10 000–14 999	14 941	4 474	551	3 782	457	3 016	3 081	3 229	1 003	732	286	202	97	192	36 043	29 203
5 000–9 999	19 193	5 544	692	4 345	587	3 638	3 770	3 646	1 063	796	343	215	132	182	44 146	36 226
1 000–4 999	7 838	2 238	252	1 781	213	1 557	1 641	1 694	428	351	124	108	50	81	18 356	14 645
Együtt	121 326	38 897	4 650	33 111	4 296	25 291	24 689	20 984	7 257	5 494	2 728	1 774	1 212	1 612	293 321	237 504
Községek, nagyközségek																
10 000–14 999	172	46	5	56	5	32	27	24	8	10	8	3	5	2	403	331
5 000–9 999	5 048	1 383	170	1 296	159	928	963	1 006	306	251	106	56	28	57	11 757	9 575
3 000–4 999	12 797	3 742	427	2 842	370	2 570	2 351	2 317	822	538	262	176	96	167	29 477	24 217
2 000–2 999	16 407	4 645	561	3 586	547	2 962	3 650	4 515	1 047	876	284	170	122	199	39 571	32 011
1 500–1 999	12 446	3 581	409	2 834	391	2 345	2 489	2 873	911	656	201	133	69	158	29 496	23 699

Sporttal kapcsolatos kommunikáció a fogyatékossgal élők felé

1 000–1 499	11 860	3 422	411	2 662	302	2 307	1 835	2 164	591	455	185	144	55	134	26 527	21 984
500–999	12 967	3 640	415	2 739	377	2 000	2 272	3 376	853	625	186	146	52	185	29 833	24 362
200–499	7 337	2 158	243	1 593	247	1 153	1 321	1 567	438	373	97	91	42	92	16 752	13 722
199 és kevesebb	1 574	442	50	379	57	235	221	278	89	60	15	18	–	17	3 435	2 839
Együtt	80 608	23 059	2 691	17 987	2 455	14 532	15 129	18 120	5 065	3 844	1 344	937	469	1 011	187 251	152 740
Összesen a fővárossal együtt	232 206	73 430	9 054	63 014	8 571	46 648	46 265	42 779	14 528	10 913	5 120	3 262	2 277	3 180	561 247	456 638
Ebből:																
50 000–99 999	13 576	4 326	512	3 919	618	2 918	2 617	2 221	807	622	350	201	178	192	33 057	27 044
30 000–49 999	15 436	5 239	548	4 372	580	3 363	2 951	2 377	914	706	372	234	159	218	37 469	30 236
20 000–29 999	14 039	4 673	554	3 979	451	3 066	3 178	2 296	778	603	291	206	135	201	34 450	28 013
15 000–19 999	11 996	3 756	428	3 044	387	2 406	2 398	1 834	734	599	271	184	118	150	28 305	22 824
10 000–14 999	15 113	4 520	556	3 838	462	3 048	3 108	3 253	1 011	742	294	205	102	194	36 446	29 534
5 000–9 999	24 241	6 927	862	5 641	746	4 566	4 733	4 652	1 369	1 047	449	271	160	239	55 903	45 801
3 000–4 999	18 912	5 550	629	4 235	554	3 787	3 746	3 766	1 169	846	363	257	127	230	44 171	35 823
2 000–2 999	17 869	5 014	605	3 932	570	3 244	3 870	4 728	1 117	913	304	193	136	215	42 710	34 611
1 500–1 999	12 538	3 606	414	2 854	394	2 361	2 505	2 888	914	659	204	133	72	158	29 700	23 878
Régiók																
1 Közép-Magyarország	54 564	19 002	2 548	18 850	2 806	11 910	11 450	8 370	4 061	2 911	1 805	894	895	938	141 004	115 544
2 Közép-Dunántúl	22 796	7 239	823	5 932	727	4 545	3 952	5 009	1 466	1 224	505	292	221	318	55 049	45 163
3 Nyugat-Dunántúl	18 274	5 415	686	5 021	698	3 551	4 476	4 557	1 165	968	395	230	192	278	45 906	38 223
4 Dél-Dunántúl	25 167	7 919	911	6 370	872	4 819	4 233	4 735	1 410	1 047	271	369	209	298	58 630	47 494
5 Észak-Magyarország	35 978	10 997	1 224	9 418	1 228	6 898	6 247	6 317	2 091	1 586	651	529	257	426	83 847	67 051
6 Észak-Alföld	39 472	12 099	1 563	9 138	1 229	7 336	8 079	7 765	2 499	1 944	846	499	253	570	93 292	75 001
7 Dél-Alföld	35 955	10 759	1 299	8 285	1 011	7 589	7 828	6 026	1 836	1 233	647	449	250	352	83 519	68 162
Főváros																
1 Budapest	30 272	11 474	1 713	11 916	1 820	6 825	6 447	3 675	2 206	1 575	1 048	551	596	557	80 675	66 394
Megyék																
7 Bács-Kiskun	12 930	3 994	463	3 038	394	2 873	3 042	2 773	799	526	244	182	83	142	31 483	25 785
4 Baranya	10 884	3 270	347	2 846	347	2 190	1 904	1 745	617	358	116	164	111	148	25 047	20 035
7 Békés	13 060	3 534	414	2 432	263	2 394	2 307	1 437	458	258	184	139	75	115	27 070	22 261
5 Borsod-Abaúj-Zemplén	20 360	6 049	688	5 228	634	3 757	3 188	3 722	1 245	899	351	315	151	266	46 853	37 744
7 Csongrád	9 965	3 231	422	2 815	354	2 322	2 479	1 816	579	449	219	128	92	95	24 966	20 116
2 Fejér	9 126	2 748	303	2 285	297	1 831	1 620	2 070	613	517	219	118	80	137	21 964	17 913
3 Győr-Moson-Sopron	7 614	2 299	306	2 167	304	1 512	2 007	1 838	512	423	203	99	98	121	19 503	16 034
6 Hajdú-Bihar	12 000	4 458	650	3 249	462	2 215	2 875	2 282	852	625	299	180	82	196	30 425	24 718
5 Heves	8 705	2 706	277	2 391	301	1 741	1 640	1 383	415	359	201	119	63	106	20 407	16 363
6 Jász-Nagykun-Szolnok	13 345	3 265	346	2 550	304	2 638	2 391	2 082	609	482	268	128	69	149	28 626	23 164
2 Komárom-Esztergom	6 392	2 083	239	1 721	209	1 295	1 147	1 206	395	356	141	95	71	94	15 444	12 593

5 Nógrád	6 913	2 242	259	1 799	293	1 400	1 419	1 212	431	328	99	95	43	54	16 587	12 944
1 Pest	24 292	7 528	835	6 934	986	5 085	5 003	4 695	1 855	1 336	757	343	299	381	60 329	49 150
4 Somogy	7 481	2 645	298	2 023	332	1 541	1 362	1 800	487	425	95	121	48	84	18 742	15 262
6 Szabolcs-Szatmár-Bereg	14 127	4 376	567	3 339	463	2 483	2 813	3 401	1 038	837	279	191	102	225	34 241	27 119
4 Tolna	6 802	2 004	266	1 501	193	1 088	967	1 190	306	264	60	84	50	66	14 841	12 197
3 Vas	4 542	1 255	181	1 204	166	919	1 343	1 384	309	275	76	65	49	68	11 836	10 046
2 Veszprém	7 278	2 408	281	1 926	221	1 419	1 185	1 733	458	351	145	79	70	87	17 641	14 657
3 Zala	6 118	1 861	199	1 650	228	1 120	1 126	1 335	344	270	116	66	45	89	14 567	12 143
Ország összesen	232 206	73 430	9 054	63 014	8 571	46 648	46 265	42 779	14 528	10 913	5 120	3 262	2 277	3 180	561 247	456 638

2. sz. melléklet

A fogyatékossgal élők és a tartósan betegek az akadályoztatás típusa és nemek szerint 2011 (Forrás: KSH)

A fogyatékossgal típusa, tartós betegség	Önellátásban	Mindennapi életben	Tanulásban, munkavállalásban	Családi életben	Közlekedésben	Kommunikációban, információszerezésben	Közösségi életben	Nem akadályozza	Nem kívánt válaszolni	Fogyatékossgal élők / tartósan betegek
Férfi										
Mozgássérült	32 338	55 415	26 309	5 667	63 683	5 898	9 211	12 236	10 591	105 577
Gyengénlátó, aliglátó	4 826	12 195	7 646	1 407	12 476	3 465	2 611	6 229	3 379	28 691
Vak	1 721	2 659	1 274	252	2 363	364	384	546	377	4 264
Nagyothalló	3 407	10 124	4 953	1 666	7 984	10 944	4 428	6 511	3 468	28 613
Siket	445	1 626	1 449	286	882	2 257	782	499	466	4 201
Súlyos belszervi fogyatékos	3 672	9 627	6 316	1 654	6 788	1 251	2 510	3 555	4 609	22 880
Mentálisan sérült (pszichés sérült)	5 515	9 669	8 719	3 113	5 011	4 580	4 473	1 767	2 579	20 733
Értelmi fogyatékos	10 262	13 795	12 682	2 823	5 653	6 444	3 118	1 185	2 123	23 857
Beszédhibás	2 455	3 820	3 362	744	2 384	3 934	1 477	1 307	877	9 249
Beszéd fogyatékos	2 774	3 654	2 740	623	1 913	3 266	1 062	399	518	6 516
Autista	1 582	1 870	2 063	336	897	1 634	1 017	193	370	3 992
Siketvak (látás- és hallássérült)	300	668	379	102	564	384	180	208	233	1 514
Egyéb	194	376	355	96	325	146	155	185	177	1 148
Ismeretlen	182	413	293	63	305	77	93	291	207	1 594
Összesen										262 829

Sporttal kapcsolatos kommunikáció a fogyatékossggal élők felé

Fogyatékossggal élők akadályoztatás szerint	49 454	96 423	61 540	13 592	87 956	31 788	23 957	31 976	25 698	214 765
Nő										
Mozgássérült	40 528	82 142	21 076	6 247	86 325	6 640	12 624	12 994	10 813	126 629
Gyengénlátó, aliglátó	9 394	24 961	7 875	2 045	24 449	5 718	4 450	7 868	4 761	44 739
Vak	2 143	3 498	1 069	323	3 094	503	514	418	368	4 790
Nagyothalló	5 883	16 373	4 393	1 883	13 392	13 630	5 637	6 312	3 624	34 401
Siket	553	1 951	1 258	273	1 223	2 414	842	472	436	4 370
Súlyos belszervi fogyatékos	4 544	12 231	4 836	1 680	9 112	1 254	2 852	3 263	4 669	23 768
Mentálisan sérült (pszichés sérült)	7 347	13 876	8 427	3 338	8 540	5 065	4 899	2 182	3 148	25 532
Értelmi fogyatékos	9 009	11 693	9 338	2 175	5 306	4 981	2 334	817	1 624	18 922
Beszédhibás	1 726	2 679	1 859	456	1 650	2 245	836	556	490	5 279
Beszéd fogyatékos	2 127	2 781	1 685	422	1 450	2 097	701	230	328	4 397
Autista	464	577	576	98	305	431	236	46	118	1 128
Siketvak (látás- és hallássérült)	444	981	311	116	867	424	215	154	240	1 748
Egyéb	198	503	282	92	444	147	179	123	161	1 129
Ismeretlen	259	525	205	73	429	68	97	247	194	1 586
Összesen										298 418
Fogyatékossggal élők akadályoztatás szerint	60 267	134 934	49 001	13 926	123 547	32 264	27 609	32 279	26 462	241 873
Összesen										
Mozgássérült	72 866	137 557	47 385	11 914	150 008	12 538	21 835	25 230	21 404	232 206
Gyengénlátó, aliglátó	14 220	37 156	15 521	3 452	36 925	9 183	7 061	14 097	8 140	73 430
Vak	3 864	6 157	2 343	575	5 457	867	898	964	745	9 054
Nagyothalló	9 290	26 497	9 346	3 549	21 376	24 574	10 065	12 823	7 092	63 014
Siket	998	3 577	2 707	559	2 105	4 671	1 624	971	902	8 571
Súlyos belszervi fogyatékos	8 216	21 858	11 152	3 334	15 900	2 505	5 362	6 818	9 278	46 648
Mentálisan sérült (pszichés sérült)	12 862	23 545	17 146	6 451	13 551	9 645	9 372	3 949	5 727	46 265
Értelmi fogyatékos	19 271	25 488	22 020	4 998	10 959	11 425	5 452	2 002	3 747	42 779
Beszédhibás	4 181	6 499	5 221	1 200	4 034	6 179	2 313	1 863	1 367	14 528
Beszéd fogyatékos	4 901	6 435	4 425	1 045	3 363	5 363	1 763	629	846	10 913
Autista	2 046	2 447	2 639	434	1 202	2 065	1 253	239	488	5 120
Siketvak (látás- és hallássérült)	744	1 649	690	218	1 431	808	395	362	473	3 262

Egyéb	392	879	637	188	769	293	334	308	338	2 277
Ismeretlen	441	938	498	136	734	145	190	538	401	3 180
Összesen										561 247
Fogyatékossgal élők akadályoztatás szerint	109 721	231 357	110 541	27 518	211 503	64 052	51 566	64 255	52 160	456 638
Férfi										
Tartósan beteg	61 932	177 915	119 412	21 612	140 571	26 023	38 178	296 048	90 494	691 745
Nő										
Tartósan beteg	101 106	328 736	116 627	26 858	272 139	31 880	56 004	373 883	111 470	956 679
Összesen										
Tartósan beteg	163 038	506 651	236 039	48 470	412 710	57 903	94 182	669 931	201 964	1 648 424

3. sz melléklet

A fogyatékossgal élők és a tartósan betegek, legmagasabb befejezett iskolai végzettség és nemek szerint, 2011 (Forrás: KSH)

A fogyatékossgal típusa, tartós betegség	Általános iskola		Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel	Érettségi	Egyetem, főiskola stb.	Összesen
	8. évfolyamnál alacsonyabb	8. évfolyam				
Férfi						
Mozgássérült	10 968	33 384	28 464	21 461	11 300	105 577
Gyengénlátó, aliglátó	3 654	9 420	6 753	5 778	3 086	28 691
Vak	730	1 470	797	807	460	4 264
Nagyothalló	3 735	9 619	5 479	5 823	3 957	28 613
Siket	845	1 214	1 437	505	200	4 201
Súlyos belszervi fogyatékos	2 514	6 969	6 629	4 563	2 205	22 880
Mentálisan sérült (pszichés sérült)	3 896	6 940	5 180	3 348	1 369	20 733
Értelmi fogyatékos	13 963	7 714	1 632	384	164	23 857
Beszédhibás	2 987	2 654	1 802	1 183	623	9 249
Beszéd fogyatékos	3 128	1 671	942	531	244	6 516

Sporttal kapcsolatos kommunikáció a fogyatékossggal élők felé

Autista	2 766	791	203	179	53	3 992
Siketvak (látás- és hallássérült)	258	502	362	266	126	1 514
Egyéb	202	193	249	314	190	1 148
Ismeretlen	270	458	423	282	161	1 594
Összesen	49 916	82 999	60 352	45 424	24 138	262 829
Fogyatékossggal élők	36 706	67 642	51 038	38 689	20 690	214 765
Nő						
Mozgássérült	25 332	53 117	11 770	26 721	9 689	126 629
Gyengénlátó, aliglátó	9 878	18 863	3 918	8 913	3 167	44 739
Vak	1 437	1 927	375	773	278	4 790
Nagyothalló	9 259	13 785	2 381	6 353	2 623	34 401
Siket	1 127	1 541	1 031	515	156	4 370
Súlyos belszervi fogyatékos	4 339	9 465	2 943	5 245	1 776	23 768
Mentálisan sérült (pszichés sérült)	5 529	9 899	3 484	5 134	1 486	25 532
Értelmi fogyatékos	11 679	5 998	841	309	95	18 922
Beszédhibás	2 070	1 775	526	660	248	5 279
Beszéd fogyatékos	2 429	1 190	282	346	150	4 397
Autista	726	248	66	65	23	1 128
Siketvak (látás- és hallássérült)	514	745	159	256	74	1 748
Egyéb	173	339	105	342	170	1 129
Ismeretlen	332	597	180	355	122	1 586
Összesen	74 824	119 489	28 061	55 987	20 057	298 418
Fogyatékossggal élők	55 367	97 549	23 742	47 750	17 465	241 873
Összesen						
Mozgássérült	36 300	86 501	40 234	48 182	20 989	232 206
Gyengénlátó, aliglátó	13 532	28 283	10 671	14 691	6 253	73 430
Vak	2 167	3 397	1 172	1 580	738	9 054
Nagyothalló	12 994	23 404	7 860	12 176	6 580	63 014
Siket	1 972	2 755	2 468	1 020	356	8 571
Súlyos belszervi fogyatékos	6 853	16 434	9 572	9 808	3 981	46 648
Mentálisan sérült (pszichés sérült)	9 425	16 839	8 664	8 482	2 855	46 265
Értelmi fogyatékos	25 642	13 712	2 473	693	259	42 779
Beszédhibás	5 057	4 429	2 328	1 843	871	14 528

Beszéd fogyatékos	5 557	2 861	1 224	877	394	10 913
Autista	3 492	1 039	269	244	76	5 120
Siketvak (látás- és hallássérült)	772	1 247	521	522	200	3 262
Egyéb	375	532	354	656	360	2 277
Ismeretlen	602	1 055	603	637	283	3 180
Összesen	124 740	202 488	88 413	101 411	44 195	561 247
Fogyatékossgal élők	92 073	165 191	74 780	86 439	38 155	456 638
Férfi						
Tartósan beteg	74 198	194 882	177 850	147 997	96 818	691 745
Nő						
Tartósan beteg	154 849	386 299	102 165	222 179	91 187	956 679
Összesen						
Tartósan beteg	229 047	581 181	280 015	370 176	188 005	1 648 424

4. sz melléklet

A fogyatékossgal élők és a tartósan betegek, korcsoportok és nemek szerint, 2011 (Forrás: KSH)

A fogyatékossgal típusa, tartós betegség	-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65-69	70-79	80-	Összesen
Férfi											
Mozgássérült	2 570	1 310	2 933	5 632	9 488	26 793	15 446	12 793	19 018	9 594	105 577
Gyengénlátó, aliglátó	1 277	856	1 696	2 373	3 062	5 754	2 739	2 344	4 466	4 124	28 691
Vak	147	105	254	416	460	746	421	402	718	595	4 264
Nagyothalló	863	461	1 013	1 545	2 110	4 061	2 806	2 804	6 428	6 522	28 613
Siket	201	156	365	578	647	795	370	308	481	300	4 201
Súlyos belszervi fogyatékos	1 133	431	822	1 394	2 169	6 385	3 107	2 306	3 416	1 717	22 880
Mentálisan sérült (pszichés sérült)	1 043	642	1 718	3 074	3 690	5 401	1 816	1 074	1 477	798	20 733
Értelmi fogyatékos	3 611	2 404	4 267	4 538	3 465	2 877	976	623	733	363	23 857
Beszédhibás	1 444	512	963	1 162	1 123	1 676	754	579	722	314	9 249
Beszéd fogyatékos	1 261	377	693	667	638	956	586	484	584	270	6 516
Autista	2 133	575	802	276	113	48	18	10	11	6	3 992

Sporttal kapcsolatos kommunikáció a fogyatékossgal élők felé

Siketvak (látás- és hallássérült)	68	37	79	111	130	313	177	138	242	219	1 514
Egyéb	162	58	84	118	133	260	113	72	100	48	1 148
Ismeretlen	153	60	108	128	172	339	187	143	211	93	1 594
Összesen	16 066	7 984	15 797	22 012	27 400	56 404	29 516	24 080	38 607	24 963	262 829
Fogyatékossgal élők	12 928	6 403	12 458	18 106	22 755	46 466	24 633	20 227	31 644	19 145	214 765
Nő											
Mozgássérült	2 003	1 081	2 323	3 941	7 373	23 623	14 429	13 762	32 041	26 053	126 629
Gyengénlátó, aliglátó	1 067	861	1 542	2 004	2 749	6 801	3 859	3 753	10 127	11 976	44 739
Vak	100	81	203	283	320	612	390	422	1 006	1 373	4 790
Nagyothalló	733	404	851	1 282	1 721	3 944	2 646	2 703	7 627	12 490	34 401
Siket	177	108	280	447	543	749	372	316	660	718	4 370
Súlyos belszervi fogyatékos	1 027	333	724	1 224	2 055	5 502	2 668	2 298	4 808	3 129	23 768
Mentálisan sérült (pszichés sérült)	605	417	1 086	2 142	3 702	7 369	2 463	1 544	3 040	3 164	25 532
Értelmi fogyatékos	2 483	1 679	3 040	3 181	2 611	2 305	868	583	1 121	1 051	18 922
Beszédhibás	707	248	459	584	644	883	404	320	598	432	5 279
Beszéd fogyatékos	701	221	421	403	438	658	307	260	539	449	4 397
Autista	465	160	269	88	52	40	12	6	21	15	1 128
Siketvak (látás- és hallássérült)	56	24	62	61	115	279	165	123	341	522	1 748
Egyéb	98	47	62	87	134	259	108	71	161	102	1 129
Ismeretlen	101	62	71	95	141	304	154	128	315	215	1 586
Összesen	10 323	5 726	11 393	15 822	22 598	53 328	28 845	26 289	62 405	61 689	298 418
Fogyatékossgal élők	8 187	4 651	9 093	13 131	18 699	43 757	24 421	22 319	51 408	46 207	241 873
Összesen											
Mozgássérült	4 573	2 391	5 256	9 573	16 861	50 416	29 875	26 555	51 059	35 647	232 206
Gyengénlátó, aliglátó	2 344	1 717	3 238	4 377	5 811	12 555	6 598	6 097	14 593	16 100	73 430
Vak	247	186	457	699	780	1 358	811	824	1 724	1 968	9 054
Nagyothalló	1 596	865	1 864	2 827	3 831	8 005	5 452	5 507	14 055	19 012	63 014
Siket	378	264	645	1 025	1 190	1 544	742	624	1 141	1 018	8 571
Súlyos belszervi fogyatékos	2 160	764	1 546	2 618	4 224	11 887	5 775	4 604	8 224	4 846	46 648
Mentálisan sérült (pszichés sérült)	1 648	1 059	2 804	5 216	7 392	12 770	4 279	2 618	4 517	3 962	46 265
Értelmi fogyatékos	6 094	4 083	7 307	7 719	6 076	5 182	1 844	1 206	1 854	1 414	42 779
Beszédhibás	2 151	760	1 422	1 746	1 767	2 559	1 158	899	1 320	746	14 528
Beszéd fogyatékos	1 962	598	1 114	1 070	1 076	1 614	893	744	1 123	719	10 913
Autista	2 598	735	1 071	364	165	88	30	16	32	21	5 120

Sporttal kapcsolatos kommunikáció a fogyatékossgal élők felé

Siketvak (látás- és hallássérült)	124	61	141	172	245	592	342	261	583	741	3 262
Egyéb	260	105	146	205	267	519	221	143	261	150	2 277
Ismeretlen	254	122	179	223	313	643	341	271	526	308	3 180
Összesen	26 389	13 710	27 190	37 834	49 998	109 732	58 361	50 369	101 012	86 652	561 247
Fogyatékossgal élők	21 115	11 054	21 551	31 237	41 454	90 223	49 054	42 546	83 052	65 352	456 638
Férfi											
Tartósan beteg	37 883	13 591	23 094	43 425	72 425	161 583	93 600	79 199	116 387	50 558	691 745
Nő											
Tartósan beteg	27 044	12 356	22 543	41 590	74 267	187 111	121 040	116 773	221 598	132 357	956 679
Összesen											
Tartósan beteg	64 927	25 947	45 637	85 015	146 692	348 694	214 640	195 972	337 985	182 915	1 648 424

5. sz. melléklet

Fogyatékossgal kapcsolatos elnevezések

(Forrás: <http://www.beszed.hu/mondh helyesen kampany a helyes szohasznalatert>)

Használható kifejezés	Kerülendő, esetenként sértő kifejezés
ép, épek - azaz nem fogyatékos emberek <i>pl.: ép ember, épek társadalma</i>	egészséges (<i>ennek oka, hogy a fogyatékossgat az érintettek nem betegségnek tartják, hanem állapotnak</i>)
fogyatékos, fogyatékossgal élő <i>(pl. fogyatékos ember, fogyatékos sportoló, fogyatékos ...)</i>	fogyatékkal élő (<i>kifejezetten kerülendő!</i>)
fogyatékossgal élő	fogyatékkal élő
beszéd fogyatékos, beszédhibás	hallónéma
értelmi fogyatékos, tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott	elmebeteg, gyengeelméjű
értelmi fogyatékos, értelmi sérült/akadályozott	szellemi fogyatékos, debil

Sporttal kapcsolatos kommunikáció a fogyatékossgal élők felé

mozgáskorlátozott, mozgássérült	béna, nyomorék, rokkant
halmozottan sérült, halmozottan fogyatékos	béna, nyomorék, elmebeteg, gyengeelméjű
szervátültetett, transzplantált	beteg
megváltozott munkaképességű személy	béna, nyomorék, rokkant, csökkent munkaképességű
kerekesszékes	tolószékes
kerekesszék	tolószék, tolókocsi, rokkantkocsi,
kerekesszékekkel közlekedő	tolókocsihoz kötött
paralimpia	paraolimpia
siket, nagyothalló, hallássérült	süket, süketnéma
jelnyelv, siketek jelnyelve	mutogatás, süketnéma nyelv, jelbeszéd
jelnyelvi tolmács	süketnéma tolmács
jelel(és)	mutogat(ás)
hallókészülék	nagyothalló készülék
halló - azaz nem siket, nem nagyothalló	beszélő
vak, gyengénlátó, látássérült	világtalan
látó - azaz nem vak, nem látássérült	-
braille-írás (vagyis pontírás)	vakírás
síkírás (pontírás ellentettje)	-

fogyatékos emberek szervezetei	fogyatékos szervezetek
segítséggel élő (<i>használat ma még vitatott, nincs egységes álláspont</i>)	-

A kifejezéseket mindig jelzős szerkezetben célszerű használni, tehát *fogyatékos - vak - siket - mozgássérült - sérült ember, fogyatékos - vak - siket - mozgássérült - sérült sportoló, fogyatékos - vak - siket - mozgássérült - sérült gyermek, stb...*